ITALIAANSCHE BRIEVEN.

door

FELIX RUTTEN

DE PALIO TE SIËNA.

Siëna ligt niet aan de groote lijn. Het ligt langs een zijlijntje tusschen Empoli (Florence) en Chiusi (Rome). En daarom bleef het misschien wel langer zoo geheel zich zelf, mystiek, en middeleeuwsch. Het droomt er als verzonken in eigen stilte. Wel brak de nieuwe tijd een grooten weg door zijn oude wallen heen. Maar dit deerde het stadje niet veel. Zijn hart bleef gesloten. Het eigenlijke Siëna blokt in starre roerloosheid, met zijn hooge vestinghuizen, die aan Florence herinneren, om zijn beide centra heen, zijn dom die een bloeiend wonder is, en zijn marktplein, zijn „Campo", dat op heel de wereld zijn gelijke niet heeft. Langs dit marktplein bouwde de stad een gemeentehuis, dat het magistraatspaleis van Florence in de schaduw stelde; het bouwde zijn dom zoo groot en prachtig, dat dit wel ieders naijver moest opwekken: zooals die dom er nu staat, zou hij nog maar een onderdeel zijn van hetgeen werd ontworpen. Siëna, dit mateloos trotsche Republiekje, werd Florence's groote mededinger. En Florence versloeg dit fiere volk, moordde de stad uit, bracht armoe en gebrek over de landstreek. Er bleef Siëna in zijn vernedering niets dan weemoed en stilte, en de schoone droom die er bloeide om zijn beroemde Heilige heen, Catharina van Siëna, de zoo vereerde, waarvan Jörgensen 't brandend leven beschreef.

De stad was overwonnen, de burgerij tot den bedelstand gebracht; maar daarmee was de oude geest niet gedood van dit moedig en strijdlustig volk, dat wonderlijke dingen in marmer gebouwd had, dat de meesters van het penseel vereerde, maar dat óók hield van wapengekletter en „bravoure", van tournooien en ridderlijke spelen, van praal en „grandeur."

En hieraan dankt het Palio-feest wel zijn ontstaan en zijn voortduren.

Een middeleeuwsche stad was verdeeld in wijken, territoriaal en demographisch. Die verdeeling had civiel en godsdienstig karakter. Maar zij trad vooral op den voorgrond bij de stadsverdediging, toen de burgerij als zoodanig nog het leger vormde. Elke wijk was weer in kwartieren verdeeld, en elk bracht een gewapenden troep in 't veld. Deze kwartieren heetten elders „compagnie", in Siëna „contrade." De stad telde er zestig in haar besten tijd. Zij hadden ieder hun capitano, eigen kleur en vlag, hun heraldische figuren en emblemen, hun wapen en hun leuze. Maar allen saam, — de „nazione armata" — werden aangevoerd door den hoofdman van het volk, den „capitano del popolo."

Daar de Siëneezen hielden van het wapenspel, maar ook omdat de spieren gestaald willen zijn, omdat de militaire geest er in moest blijven, werden de tournooien ingevoerd, werden wedstrijden gehouden. En hieruit is wel op de eenvoudigste wijze het Palio-feest te verklaren, dat zich alleen in Siëna staande hield en nog wordt gehouden: een paardenwedrennen, doch het merkwaardige hierbij is, dat de overoude, middeleeuwsche stadsindeeling nog altijd tot grondslag dient van dit hyppisch feest.

De wedstrijd gaat telkens en uitsluitend tusschen de verschillende contrada's onderling. Wel zijn er geen zestig meer, maar slechts zeventien, waarvan er nooit meer dan tien aan den wedstrijd deelnemen. Maar zij allen saam vormen den feestelijken stoet, die het gloriepunt van het feest is, met de kleedij en de kleurschakeeringen van destijds, met hun wapenkoningen, pages en ruiters, hun schilden en symbolen, hun klapperende banieren, en een wonderlijke praal van hellebardiers en musicijnen, trompetters en bazuinblazers, en het eeregeleide, gezeten op den gouden wagen, die de Palio draagt. Deze vormt de prijs van den wedkamp. Het is een lange, smalle vaan, een wimpel aan een standaard, beschilderd met toepasselijke figuren; aan ,t boveneind van den vlaggestok is de zilveren schaal bevestigd, die de stad geeft als geschenk.

Twee keer per jaar wordt er dezelfde wedstrijd gehouden, en wel op den „Campo", het schitterend plein voor het stadhuis, dat den vorm van een waaier heeft: op den 2den Juli, sinds 1659, ter gedachtenis van een wonder, toegeschreven aan de Madonna van Provenzano, — en op den 16den Augustus, ter eere van Maria ten Hemel opgenomen; want Siëna is ook een echte Mariastad.

Dit jaar nu heb ik er het Palio-feest bijgewoond op den 2den Juli. Maar op den dag van zijn grootsten luister heeft Siëna niets meer van een stad der mystiek.

Van den morgen af, bestormen duizenden vreemdelingen de oude veste in haar heerlijk, heuvelig landschap. Hoewel ik met den eersten trein uit Florence vertrok, kwam 'k toch al te laat voor de beginplechtigheden. Dat is de zegening der tien renpaarden in de kerken der verschillende contraden, door den priester verricht. Maar het is me niet duidelijk geworden, of het paard zelf daartoe de kerk binnenkomt. Sommigen verzekerden mij dit, anderen ontkenden het, hoofdschuddend. Maar na alles wat ik er zag, houd ik het er stellig voor, dat de paarden toch minstens de gewijde portalen betreden voor deze liturgische verrichtingen.

Denzelfden morgen heeft dan voor den zooveelsten keer nog een proefrennen plaats, met de jockey's in de kleuren der contraden. Drie ruiters tuimelden daarbij van hun paard. Als ze daarbij niet bepaald den nek breken, heeft het ook niets te beteekenen. Denk, dat er bij dit alles getwist en gegesticuleerd wordt. En de spanning stijgt.

Een stuk van den morgen brengen we door in de schitterende domkerk, die voor Richard Wagner de verwezenlijking was van zijn gedroomden Graltempel. Siëna is gastvrij. Zoo mocht ieder, zelfs onder de hoogmis, er vrij rondwandelen. En ook het stadhuis met zijn wandschilderingen en gobelins, en het museum met zijn kostbaarheden, alles staat er voor den vreemdeling vandaag open, op vertoon van zijn reisbiljet.

's Middags kwam de menigte weer op het domplein samen, voor den wit-marmeren gevel van dit triomfantelijk bouwwerk zou het feest beginnen. Hoe rijst die gevel er uit de stad omhoog, als een golf van sneeuw en zilver, trillend in 't zonlicht, met de kartelingen van zijn kantwerk en randen. Dit gebeeldhouwd marmer is geen steen meer. Pilasters, beelden en pinakels: het is alles als één wit schuim van bloesem. Het is door licht en verijld, het is teer en vluchtig en vlinderend, een weefsel geworden En in dien wolkigen sluier, die bebeiteld gesteente heet, breekt mozaiek door, in goudschijn en kleuren luister, als laatste visioenen van den hemel uit deze aardsche, lelieblanke heerlijkheid.

Vier uur. De hooge domtrappen zitten vol menschen, het plein is zwart van volk. Trommels roffelen, bazuimen schetteren. Het is op slag, alsof de middeleeuwen herleefden in dit vreemd gewoel. De eerste contrada komt aanrukken, met haar beide vaandrigs, haar blazoendrager, haar capitano met zijn vier edelen, haar renpaard, met kostbaar kleed behangen, en haar bereden wapenkoning, allen in de kleurenwemeling die het kenmerk is van de wijk, allen in keurige drachten van fluweel en zijde, met gouden stiksels. Golvende lokken wuiven onder de bonte kaproenen, vederbossen op de blinkende helmen. In klaterende kleurenpracht trekt het vendel naar het bisschoppelijk paleis, waar de purperen Monsignore verschijnt voor het open venster. En de vaandelzwaaiers beginnen het behendig spel, waarbij zij de wapperende banier om hals en middel en been laten zwieren, ze per slot in de lucht omhoog werpen, en ze dan in 't neerfladderen weer opvangen met vaste hand.

Zoo verschijnen hier nu de zeventien contraden achter elkaar voor den bisschop, dan voor autoriteiten en gevierde personen in hun woningen, en brengen die allen hun eeregroet. De heele stad, die gonst als een bijenkorf, is nu vol tromgeroffel en waaiende kleuren. Schitterend is dit vertoon. De geestdrift stijgt met het uur.

Maar wij ijlen naar het marktplein. Hier zijn de benedenverdiepingen van alle huizen in 't rond overtimmerd met estrades. Duizenden zitten er al op de banken geschaard. Het groot seminarie heeft gereserveerde plaatsen. Het middenveld van de „campo" is vrij toegankelijk voor de volksmassa. Daaromheen, dus vlak vóór de huizen met hun stellages vol toeschouwers, heeft het rennen plaats, tusschen stevige afrasteringen heel in de rondte. Gevaarlijke bochten daarin zijn met matrassen bespreid?

Eindelijk begint de stoet te trekken in zijn kleurige flonkering. Alle vaandeldragers laten daarbij hun vlaggen spelen, wentelen, vliegen. Telkens staan daartoe de groepen stil. Zoo kunnen wij ze beter bewonderen. Elke groep wordt door haar vrienden met gejuich begroet, door de afgunstigen onthaald op fluiten en sissen.

Het rondgaan om het plein duurt een uur. Maar welk een schitterend schouwspel. De stadsklokken luiden. Van 't stadhuis ziet de koning van Italië lachend toe.

Onmogelijk, u een denkbeeld te vormen van het geweldig rumoer. Voor de Siëneezen duurt het al te lang „Avanti, avanti." Eindelijk het einde. Alle deelnemers aan den stoet verzamelen zich op een getimmerte vlak voor het stadhuis. En als nu 't eigenlijke begint, loopen onze zinnen over. Driemaal draven de paarden rondom het plein, onder het ophitsend gehuil der menigte. De paarden en jockey's vliegen als razenden, terwijl de menigte raast, — krankzinnig raast. Tot de overwinning behaald is.

Eén is de gelukkige. En de held moet door de politie beschermd worden tegen de geestdrift zijner vrienden. De schutting bedwingt de menigte niet meer. Ieder wil, van louter geluk, zich op hem werpen, zijn handen grijpen. Het is een dronkenschap van 't meest fantastisch enthousiasme.

Maar meteen stormt alles naar de bevoorrechte contrada. Hier luiden de kerkklokken. In heel de kleine kerk branden reeds alle kaarsen. Alle vlaggen van het feest begeleiden den triomf van den prijswinnaar. Feestelijk wordt hij hierheen gevoerd, met de Palio, het zegeteeken. Hij wordt bestormd, omhelsd. Men juicht, men tiert, men kust elkander. De paters der parochie staan op straat en juichen mee.

De held wordt de kerk binnengedragen, onder zingen, schreeuwen, uitzinnig lawaai. Boven op de altaartrappen, tot waar de menigte opdringt, staat een Franciscaan en heft het „Te Deum" aan. De menschen zingen mee, vergeten dan weer dat ze in de kerk zijn, roepen en schreeuwen door elkaar, betoogen, bespreken, jubelen, omhelzen elkaar opnieuw. De pater zingt boven alles uit, het orgel kreunt met hem mee.

Het „Te Deum" sukkelt moeizaam naar zijn einde. Het heeft nog weer te lang geduurd. De vreugd is niet te bedwingen. De waanzin duurt voort.

Heel den nacht wordt nu in de zegevierende contrada gefeest; na eenige dagen is er een volksmaaltijd, waarbij het winnend paard zelf ook aanwezig is. Het wordt door de stad geleid, door heel de omgeving. Het wordt overal geaaid, geliefkoosd. Het wordt vol bewondering en erkentelijkheid omhelsd.....

Laat toch niemand die 's zomers in Italië is, het feest van de Palio te Siëna verzuimen. De ziel van Italië openbaart zich nergens anders zoo geheel als hier.